

Nr 19.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående avstående i vissa fall av mark från kronoegendomar eller upplåtande av nyttjanderätt eller servitutsrätt till sådan mark; given Stockholms slott den 8 januari 1937.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Axel Pehrsson.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 januari 1937.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON, WESTMAN, WIGFORSS, LEVINSON, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND.

Efter gemensam beredning med cheferna för försvars-, kommunikations-, ecklesiastik- och handelsdepartementen anför chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson:

I skrivelse den 13 mars 1936, nr 80, har riksdagen, under återopande av jordbruksutskottets av riksdagen godkända utlåtande nr 19, anmält, att riksdagen bifallit Kungl. Maj:ts proposition nr 14 angående avstående i vissa fall av mark från kronoegendomar eller upplåtande av nyttjanderätt eller servitutsrätt till sådan mark. Riksdagens beslut har Kungl. Maj:t i cirkulär den 27 mars 1936 (nr 63) meddelat de centrala förvaltningsmyndigheter,

vilka äga vård och inseende över kronan tillhörig fast egendom, till känedom.

Bemyndigandet gäller för tiden 1 juli 1936—30 juni 1937. Liknande bemyndigande har av riksdagen jämväl tidigare under en följd av år meddelats för ett år i sänder. Bemyndigandet innebär bland annat, att — då för ändamål, för vars tillgodoseende enligt gällande lag annan än kronan kan förpliktas att efter expropriation avstå fastighet eller upplåta nyttjanderätt eller servitutsrätt, erfordras att kronan tillhörig mark tages i anspråk — förordnande om avstående av marken eller upplåtande av nyttjanderätt eller servitutsrätt till densamma må, utan riksdagens särskilda hörande, meddelas i vissa fall av Kungl. Maj:t och i övriga fall av den centrala förvaltningsmyndighet, under vars vård och inseende fastigheten står. För mark eller särskild rätt, som sålunda avstås eller upplåtes, skall lösen eller ersättning som regel utgå på sätt i lagen om expropriation är föreskrivet. Sistberörda stadgande avser dock ej anläggande av järnväg eller anläggande eller förändring av allmän väg. Beträffande dessa fall gällde enligt de före 1936 meddelade bemyndigandena, att medgivande finge, *om så prövades lämpligt*, lämnas dels därtill att mark, som stode under kronans omedelbara disposition eller tillhörde någon av de under bruk eller bergverk för nödigt skogsfång upplåtna allmänningar eller någon av de genom domänstyrelsens försorg utarrenderade kronoegendomar, vilka icke upplåtits till stuterierna eller Vadstena krigsmanshusfond, finge avstås eller upplåtas utan annan ersättning till kronan än att, därest och i den mån å marken växande skog inginge i överlåtelsen och det icke funnes skäligt annorlunda medgiva, ersättning för sådan skog skulle utgå efter vederbörande myndighets bestämmande, dels ock därtill att för företaget finge kostnadsfritt begagnas å kronans ägor belägna kalk- och stenbrott samt grustäkter, som kunde vara disponibla. Det 1936 givna bemyndigandet avviker i så måtto från de föregående, att dylikt medgivande må lämnas allenast *där så med hänsyn till särskilda omständigheter prövas skäligt*. Begränsningen sammanhänger med ikraftträdandet den 1 januari 1937 av lagen den 7 juni 1934 om allmänna vägar, varigenom den i 1891 års väglag stadgade rätten att för underhåll av väg utan ersättning å kronans allmänning taga sand, grus eller sten upphör att gälla.

Departements-
chefen.

Bemyndigande av enahanda innebörd som det för innevarande budgetår meddelade torde böra äskas jämväl för tiden 1 juli 1937—30 juni 1938. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 juli 1937—30 juni 1938

dels medgiva, att, då för ändamål, för vars tillgodoseende enligt gällande lag annan än kronan kan förpliktas att efter expropriation avstå fastighet eller upplåta nyttjanderätt eller servitutsrätt därtill, erfordras, att kronan tillhörig mark tages i anspråk, förordnande om avstående av marken eller

upplåtande av nyttjanderätt eller servitutsrätt till densamma må, utan riksdagens hörande i varje särskilt fall, meddelas:

a) av Kungl. Maj:t, där fråga är om avstående eller upplåtande av mark för järnväg eller elektrisk anläggning eller där jordområde, som skall avstås eller vartill särskild rätt skall upplåtas, är bebyggt eller överstiger fem hektar eller i värde uppgår till mer än tvåtusen kronor; samt

b) i övriga fall av den centrala förvaltningsmyndighet, under vars vård och inseende fastigheten står;

dels ock besluta:

1) att för mark eller särskild rätt, som sålunda avstås eller upplåtes, lösen eller ersättning skall med nedan angivna undantag utgå efter ty i lagen om expropriation är föreskrivet och till beloppet bestämmas

a) i de fall, då Kungl. Maj:t beslutat om markens avstående eller upplåtande, såvitt ej Kungl. Maj:t finner skäligt förordna om ersättningens bestämmande av sådan nämnd, som omförmäles i lagen om expropriation, av tre gode män, av vilka länsstyrelsen i länet och sökanden, var för sig, utse en och domaren i orten den tredje; Kungl. Maj:t dock obehaget att, då fråga är allenast om begagnande av mark för ändamål, som förut nämnts, utan att marken avstås, besluta om ersättningens bestämmande på sätt Kungl. Maj:t prövar lämpligt; samt

b) i fråga om sådan mark eller särskild rätt, om vars avstående eller upplåtande central förvaltningsmyndighet förordnat, av samma myndighet;

2) att i fråga om mark, som är avsedd att användas för framdragande av elektrisk ledning, utom vad under 1) stadgas jämväl föreskrifterna i lagen den 27 juni 1902, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, skola lända till efterrättelse;

3) att, där Kungl. Maj:t lämnat kommun, enskild person eller bolag tillstånd att inom riket anlägga järnväg eller där fråga är om anläggande eller förändring av allmän väg, medgivande må, där så med hänsyn till särskilda omständigheter prövas skäligt, lämnas ej mindre därtill att mark, som står under kronans omedelbara disposition eller tillhör någon av de under bruk och bergverk för nödigt skogsfång upplåtna allmänningar eller någon av de genom domänstyrelsens försorg utarrenderade kronoegendomar, vilka icke upplåtits till stuterierna eller Vadstena krigsmanshusfond, må avstås eller upplåtas utan annan ersättning till kronan än att, därest och i den mån å marken växande skog ingår i överlåtelsen och det icke finnes skäligt annorlunda medgiva, ersättning för

sådan skog skall utgå efter vederbörande myndighets bestämmande; än även därtill att för företaget i fråga må kostnadsfritt begagnas sådana å kronans ägor belägna kalk- och stenbrott samt grustäkter, som kunna vara disponibla; samt

4) att vad sålunda stadgats icke har avseende å de fall, då rätt eller plikt att lösa kronan tillhörig mark följer av bestämmelse i allmän lag.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Sven Ros.